

DUŠEVNÉ VLASTNÍCTVO V ROKU 2019 PREHĽAD TÝKAJÚCI SA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV

Zhrnutie

DUŠEVNÉ VLASTNÍCTVO V ROKU 2019 PREHĽAD TÝKAJÚCI SA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV

zadané

*Úradom Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO),
vypracovala španielska pobočka spoločnosti KPMG*

október 2019

Zhrnutie

DUŠEVNÉ VLASTNÍCTVO V ROKU 2019
PREHĽAD TÝKAJÚCI SA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV

Silná a stabilná ekonomika je na dosiahnutie cieľov Európskej únie nevyhnutná. Pri zabezpečovaní vytvárania pracovných miest a hospodárskeho rastu v EÚ zohrávajú zasa kľúčovú úlohu malé a stredné podniky (MSP).

Dôležitosť MSP pre hospodárstvo EÚ nemožno podceňovať. Z výročnej správy o MSP v EÚ za roky 2017 – 2018⁽¹⁾ vyplynulo, že takéto podniky zamestnávajú dve tretiny zamestnancov a predstavujú 57 % pridanej hodnoty vyprodukovanej v rámci EÚ. Odhaduje sa, že iba približne 30 – 60 % MSP vyvíja obchodnú činnosť dlhšie ako 5 rokov. Aby sa prispelo k posilneniu hospodárstva EÚ, malým a stredným podnikom je potrebné ponúknuť pomoc pri preklenutí tohto obdobia. Inovácie sú jedným z hlavných faktorov, vďaka ktorým podniky na trhu prežijú a ďalej sa rozrastajú.

Inovácie umožňujú malým podnikom, aby silneli, rozrastali sa a zamestnávali viac ľudí, čo v konečnom dôsledku rozšíri a posilní hospodárstvo EÚ. Preto je potrebné podporovať inovácie v rámci MSP a pomôcť tak Komisii v úsilí o dosiahnutie inteligentného a udržateľného hospodárskeho rastu.

V presadzovaní inovácií zohráva duševné vlastníctvo kľúčovú úlohu, lebo tým, ktorí do inovácií investujú čas, úsilie a peniaze, ponúka spôsob, ako ich chrániť a ťažiť z nich.

V rámci spoločného projektu úradu EUIPO a Európskeho patentového úradu (EPO) s názvom Rýchlo rastúce podniky a práva duševného vlastníctva (High-growth firms and intellectual property rights)⁽²⁾ sa zistilo, že v prípade MSP so zapísanými právami duševného vlastníctva je o 21 % pravdepodobnejšie, že budú v nasledujúcom období rásť a o 10 % pravdepodobnejšie, že sa stanú rýchlo rastúcou firmou. V prípade podnikov, ktoré vlastnia celý súbor práv duševného vlastníctva, je ešte pravdepodobnejšie, že dosiahnu vysoký rast.

Úrad EUIPO v roku 2016 uverejnil prvý prehľad duševného vlastníctva týkajúci sa MSP. Umožňuje získať predstavu o dôvodoch, pre ktoré sa MSP rozhodnú vykonať alebo pre ktoré nevykonajú zápis práv duševného vlastníctva, ako aj o tom, s akými problémami sa v tejto oblasti stretávajú. Uvedená štúdia bola citovaná vo viacerých politických dokumentoch na vnútroštátnej aj únieovej úrovni vrátane pracovného dokumentu útvarov Komisie s názvom Putting intellectual property at the service of SMEs to foster innovation and growth (Duševné vlastníctvo v službách MSP na podporu inovácií a rastu)⁽³⁾.

Európske stredisko pre sledovanie porušovania práv duševného vlastníctva sa zaviazalo, že každé tri roky bude aktualizovať hlavné štúdie, a preto poverilo spoločnosť KPMG, aby realizovala novú štúdiu o postoji MSP k právam duševného vlastníctva v roku 2019. Cieľom uvedenej štúdie je lepšie porozumieť

⁽¹⁾ [Správa o MSP v EÚ za roky 2016 – 2017.](#)

⁽²⁾ [Rýchlo rastúce podniky a práva duševného vlastníctva.](#)

⁽³⁾ [Pracovný dokument útvarov Komisie, Putting intellectual property at the service of SMEs to foster innovation and growth.](#)

tomu, ako MSP v EÚ vnímajú a využívajú práva duševného vlastníctva. Subjekty prijímajúce rozhodnutia tak získajú aktuálne a relevantné informačné podklady, ktoré môžu využiť pri formulovaní politik zameraných na rozšírenie využívania práv duševného vlastníctva a informovanosti o nich.

Na základe údajov Eurostatu úrad EUIPO zostavil reprezentatívnu a stratifikovanú vzorku MSP z 28 členských štátov EÚ. Vzorka bola zostavená tak, aby MSP vlastníace práva duševného vlastníctva boli v porovnaní so všeobecnou populáciou zastúpené vo vyššej miere (zhruba 50 % vlastníkov práv duševného vlastníctva), čo by umožnilo získať relevantné výsledky o otázkach týkajúcich sa práv duševného vlastníctva.

Uskutočnilo sa spolu 8 349 rozhovorov so zástupcami MSP, ktoré pôsobili v rôznorodých odvetviach, mali rôznu veľkosť a pochádzali z rôznych krajín. V prípade väčšiny analýz zahrnutých do tejto správy sú MSP rozdelené do dvoch podskupín: podniky, ktoré uviedli, že vlastnia práva duševného vlastníctva (4 401), a podniky, ktoré uviedli, že nevlastnia práva duševného vlastníctva (3 948).

Rovnako ako v prípade prehľadu duševného vlastníctva týkajúceho sa MSP z roku 2016, rozhovory boli vedené prostredníctvom telefónu, pričom bolo možné vyplniť dotazník online. Dotazník bol k dispozícii v 23 jazykoch EÚ a rozhovory prebiehali v jazyku, ktorý si MSP vybral.

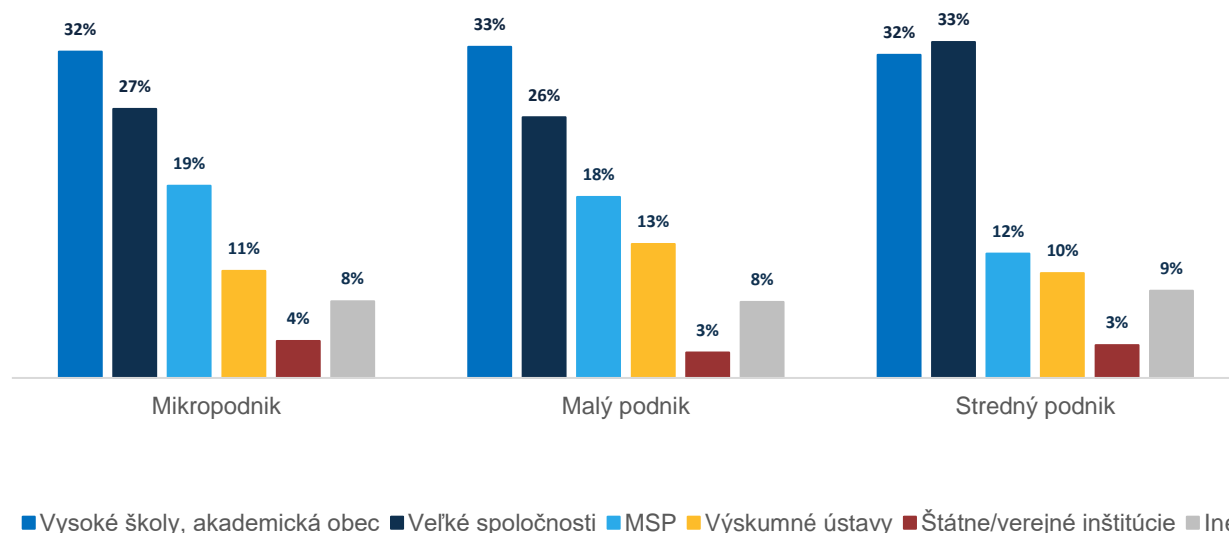
Kľúčové zistenia

Inovácie – vnímanie a realita

Inovácie sú pre hospodársky rast zásadné a väčšina MSP (58 %) sa vyhlasuje sa inovatívne. Je pravdepodobnejšie, že vlastníci duševných práv budú inovatívni: 73 % z nich sa považuje za inovatívnych v porovnaní so 42 % tých, ktorí práva duševného vlastníctva nevlastnia. Väčšina inovácií sa týka vývoja nových produktov. V tejto oblasti sa podujalo na inovácie 63 % vlastníkov práv duševného vlastníctva oproti 31 % tých, ktorí práva duševného vlastníctva nevlastnia.

Okrem toho je takmer dvakrát pravdepodobnejšie, že vlastníci práv duševného vlastníctva budú na nových inováciách spolupracovať s ďalšími organizáciami, ako je tomu v prípade subjektov, ktoré práva duševného vlastníctva nevlastnia. S vlastníkmi práv duševného vlastníctva najčastejšie spolupracujú vysoké školy a akademická obec, ktoré sú zapojené do približne tretiny prípadov (32 %). Subjekty, ktoré nevlastnia práva duševného vlastníctva, uprednostňujú spoluprácu s veľkými spoločnosťami (34 %).

Spolupracujúci partneri vlastníkov práv duševného vlastníctva podľa veľkosti spoločnosti

Pokiaľ ide o vlastníkov práv duševného vlastníctva takmer polovica (46 %) prípadov spolupráce vedie k zapísaným právam duševného vlastníctva, pričom tieto podniky vlastnia alebo spoluvlastnia práva duševného vlastníctva v 76 % prípadoch. Spomedzi všetkých práv duševného vlastníctva pripisujú v tejto skupine najvyššiu dôležitosť ochranným známkam. 58 % z nich je toho názoru, že ochranné známky majú pre ochranu ich schopnosti získať konkurenčnú výhodu z inováčnej činnosti „obrovský“ význam.

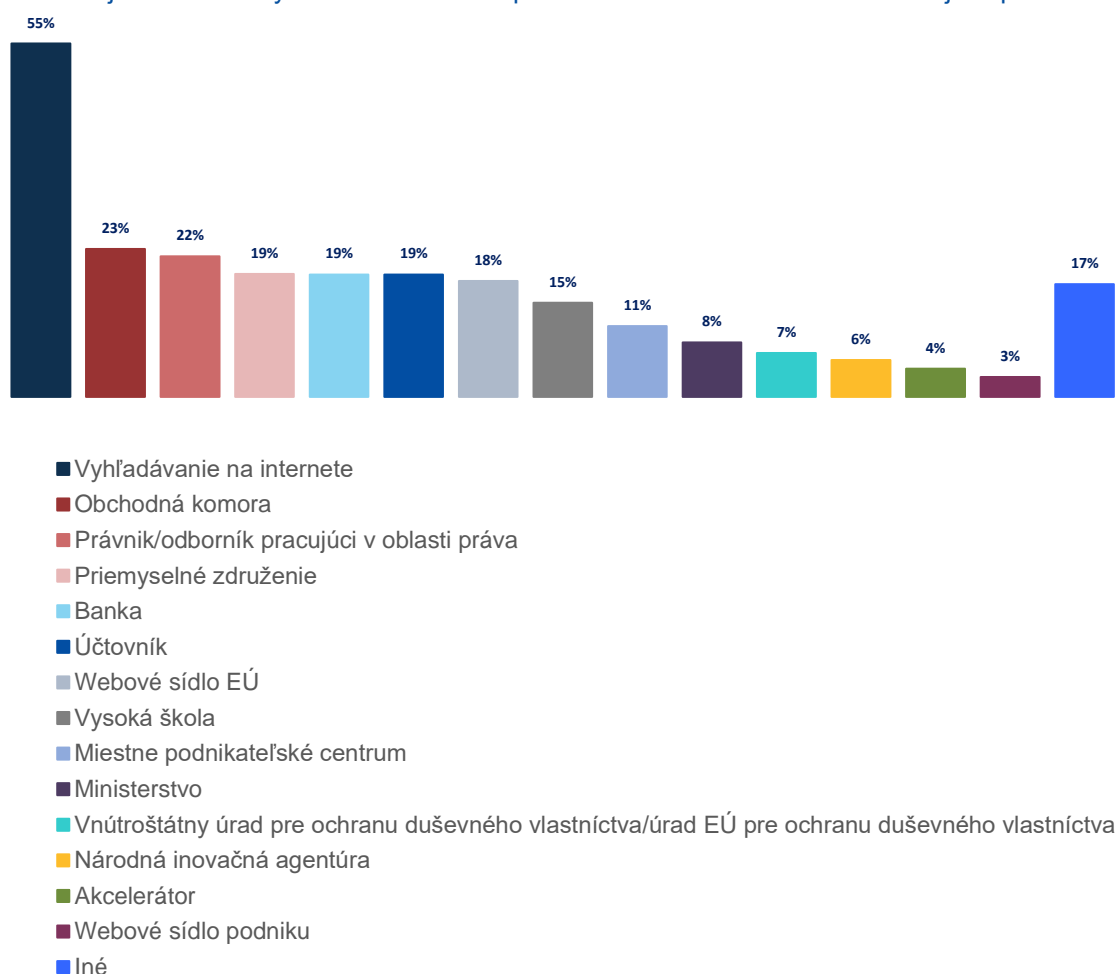
Porovnanie významu, ktorý vlastníci práv duševného vlastníctva pripisujú ochranným opatreniam (2016 – 2019)

PRÁVA DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA	2019	2016
Ochranná známka	58 %	38 %
Patent	32 %	16 %
Autorské právo	21 %	16 %
Dizajn	24 %	22 %
Zemepisné označenie	12 %	14 %
Právo šľachtiteľa/právo k odrodám rastlín	7 %	2 %
Topografia polovodičového výrobku	6 %	1 %
Úžitkový vzor	11 %	7 %

Znalosť práv duševného vlastníctva a zdroje informácií

Existuje celý rad zdrojov informácií určených na podporu podnikov a MSP často len ťažko dokážu zistiť, kde ich majú hľadať. MSP vlastníace práva duševného vlastníctva vyhľadávajú informácie na rozvoj svojho podnikania najčastejšie na internete. Túto metódu využíva 55 % z nich. Ďalej sa veľmi často obracajú aj na odborníkov, ako sú zástupcovia obchodnej komory (23 %) a právni poradcovia (22 %).

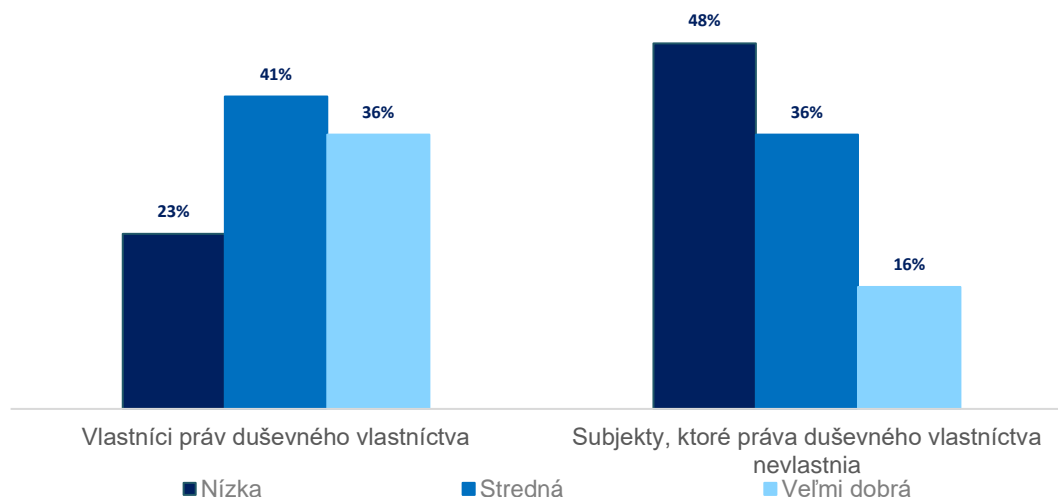
Zdroje informácií využívané vlastníkami práv duševného vlastníctva na rozvoj ich podnikania

Ak však ide o získavanie informácií, ktoré sa výslovne týkajú zápisu práv duševného vlastníctva, je pravdepodobnejšie, že vlastníci týchto práv vyhľadajú pomoc odborníkov pracujúcich v oblasti práva (50 %). Len 19 % podnikov, ktoré nevlastnia práva duševného vlastníctva, si vyhľadalo informácie pred tým, ako sa rozhodlo, že nevykonajú zápis svojich práv. Ich uprednostňovaným zdrojom informácií bol internet, pričom 26 % sa preň pri hľadaní poradenstva aj rozhodlo.

Prvým krokom smerom k využívaniu duševného vlastníctva je pochopenie toho, čo duševné vlastníctvo je a aký má vplyv na podnikanie. Ako sa mohlo očakávať, MSP, ktoré vlastní práva duševného vlastníctva, sú s týmito právami oboznámené lepšie ako MSP, ktoré ich nevlastnia: 77 % vlastníkov práv duševného vlastníctva uvádza strednú až veľmi dobrú oboznámenosť v porovnaní s 52 % tých, ktorí takéto práva nevlastnia.

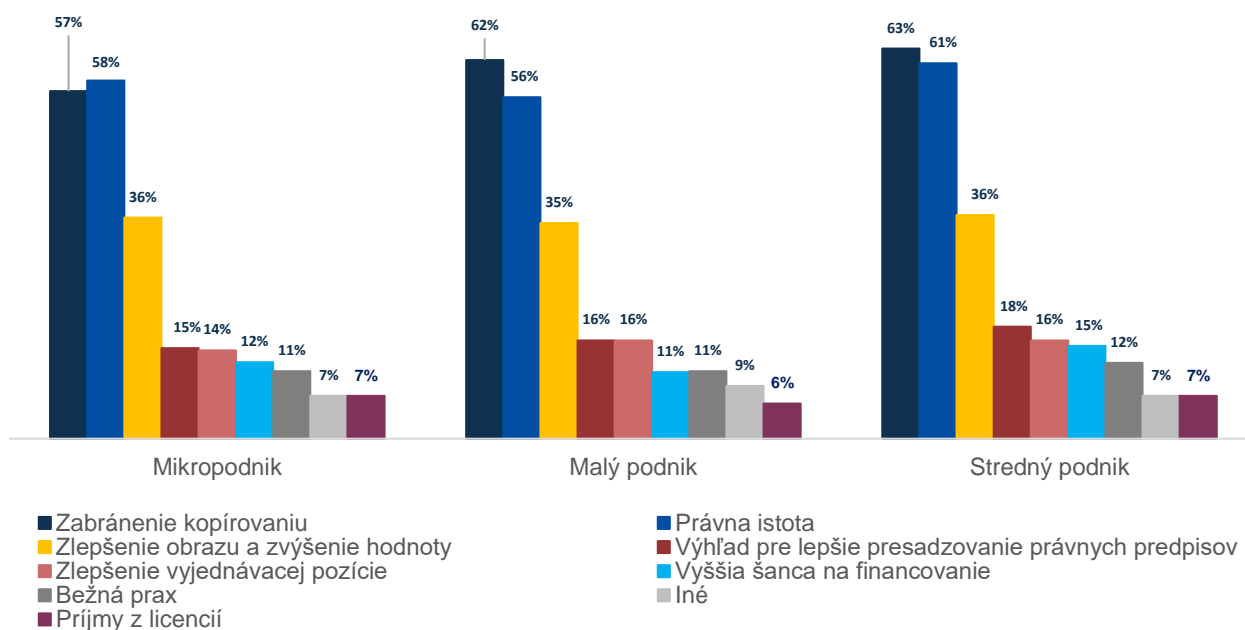
Oboznámenosť s právami duševného vlastníctva podľa typu spoločnosti

Dôvody pre rozhodnutie nechať si zapísať práva duševného vlastníctva a vplyv týchto rozhodnutí

Jedným z hlavných faktorov intenzívnejšieho využívania práv duševného vlastníctva je, že sa zlepšuje pochopenie výhod, ktoré z nich plynú. Medzi hlavné dôvody, prečo sa MSP vlastníace práva duševného vlastníctva rozhodli pre zápis týchto práv, patrili zabránenie kopírovaniu (59 %), zvýšenie právnej istoty (58 %), ako aj zlepšenie obrazu a zvýšenie hodnoty spoločnosti (36 %). Ak ich analyzujeme podľa veľkosti spoločnosti, v prípade MSP ostáva poradie rovnaké. Mikrosubjekty však kladú väčší dôraz na dôležitosť právnej istoty než na zabránenie kopírovaniu.

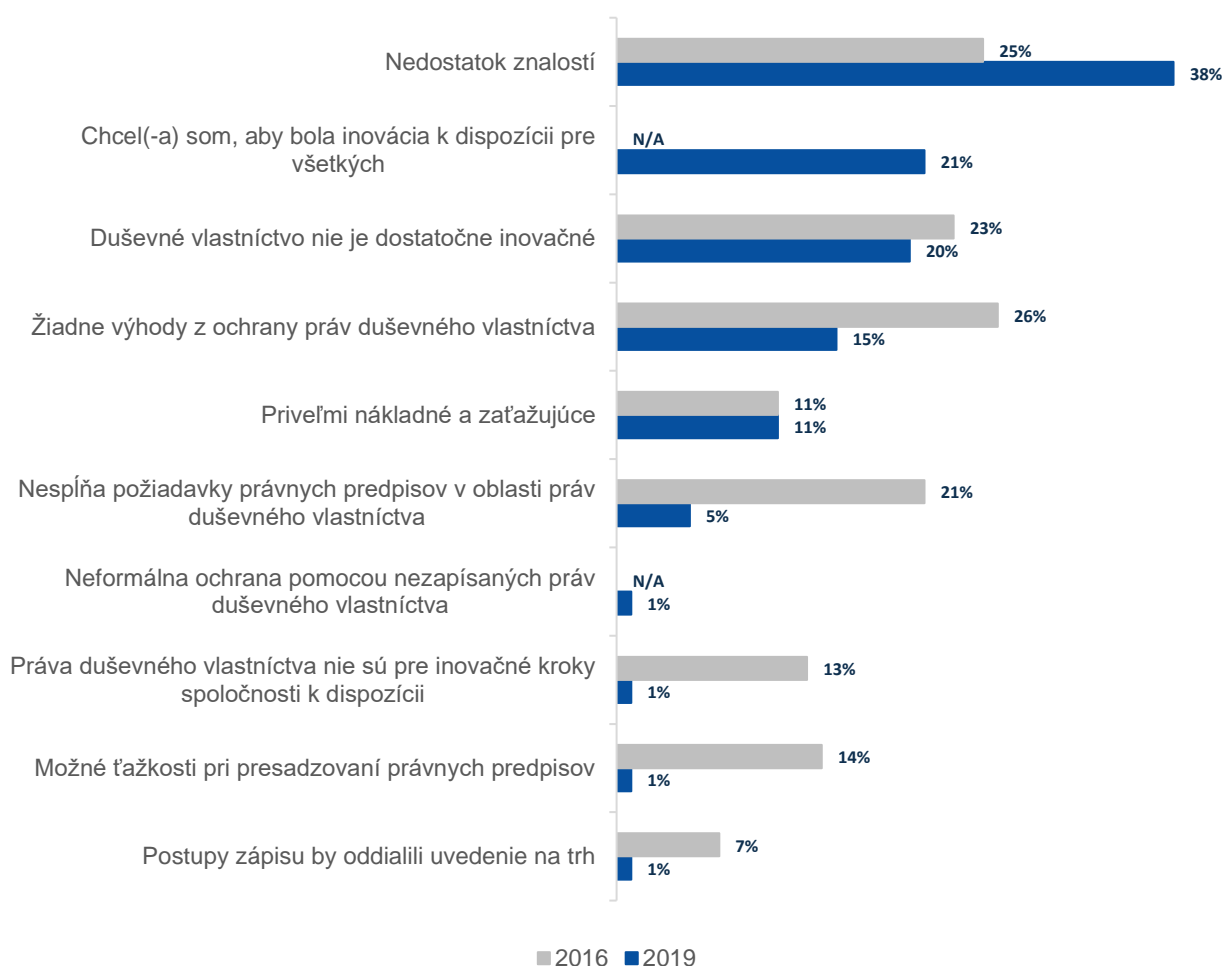
Hlavné dôvody pre zápis práv duševného vlastníctva podľa veľkosti spoločnosti

Pozitívny vplyv zápisu práv duševného vlastníctva hlásilo 54 % vlastníkov takýchto práv. Zlepšenie povesti (52 %), zvýšenie obratu (39 %) a lepší prístup na nové trhy (37 %) sa označovali za hlavné vplyvy. Negatívny vplyv zaznamenalo len 1 % vlastníkov práv duševného vlastníctva, pričom 53 % z nich ako negatívny vplyv označilo nadmerné výdavky na zápis (z hľadiska času a peňazí). Nemožno to však považovať za všeobecné presvedčenie, pretože 61 % vlastníkov práv duševného vlastníctva sa pri zápise svojich práv nestretlo so žiadnym problémom.

Subjekty, ktoré nemajú zapísané práva duševného vlastníctva, uviedli, že hlavným dôvodom, prečo zápis nevykonali, boli nedostatočné znalosti o tom, čo je duševné vlastníctvo a aké má výhody. Percento respondentov uvádzajúcich tento dôvod sa zvýšilo z 25 % v roku 2006 na 38 % v roku 2019. V skutočnosti by 61 % tých, ktorí nevladnia práva duševného vlastníctva, o zápise uvažovalo, keby tieto práva lepšie pochopili. Druhý najčastejší dôvod pre nevykonanie zápisu práv v roku 2019 je altruistickejší – 21 % MSP si prialo, aby ich inovácie boli bezplatne dostupné všetkým, ktorí by ich chceli využiť.

Hlavné dôvody uvádzané subjektmi, ktoré nevladnia práva duševného vlastníctva, pre nevykonanie zápisu týchto práv

Speňaženie inovácií

MSP veľaokrát považujú práva duševného vlastníctva skôr za náklady než za investície, pretože ich pridaná hodnota nie je často pochopená. Svoje nehmotné aktíva si z profesionálneho hľadiska cení len 25 % stredných podnikov, ktoré vlastnia práva duševného vlastníctva. V prípade malých podnikov a mikropodnikov vlastníacich takéto práva táto hodnota klesá na 20 %.

Všeobecné nedostatočné pochopenie spôsobu, akým možno maximálne využiť potenciál práv duševného vlastníctva, možno pozorovať v prípade niekoľkých MSP, ktoré sa pokúsili získať finančné prostriedky na základe svojich nehmotných aktív. Hoci prístup k finančným prostriedkom je pre MSP jedným z najväčších problémov, len 13 % vlastníkov práv duševného vlastníctva sa ich pokúsilo získať využitím svojich nehmotných aktív. Pozitívne je však to, že 9 % vlastníkom sa to podarilo.

Pokiaľ ide o komerčné využitie, 24 % respondentov s právami duševného vlastníctva podpísalo licenciu zahŕňajúcu práva duševného vlastníctva a 71 % z nich udelilo licenciu na svoje práva inými organizáciám. Hlavnými dôvodmi takýchto krokov bol záujem o získanie ďalších príjmov (27 %) a rozšírenie podnikania do nových oblastí (nových odvetví alebo nových zemepisných oblastí) bez toho, aby im vznikli súvisiace náklady (23 %).

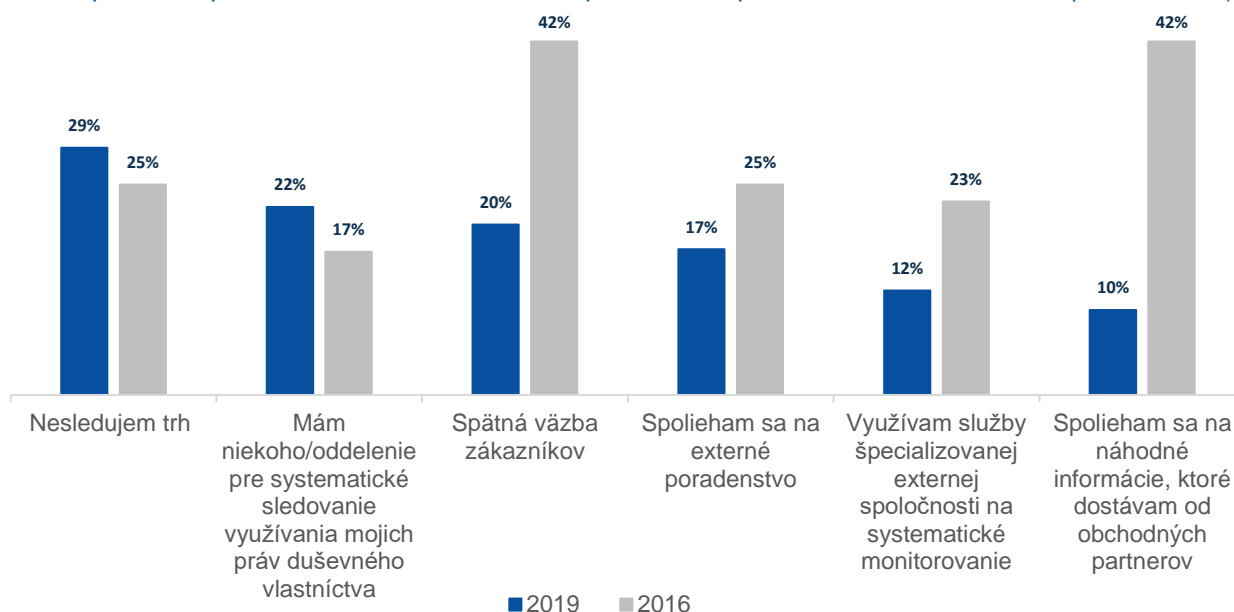
Šesť hlavných dôvodov vlastníkov práv duševného vlastníctva na udelenie licencie na ich práva

Presadzovanie právnych predpisov

MSP sa môžu obávať, že dôjde k porušeniu ich práv duševného vlastníctva. Približne 55 % vlastníkov práv duševného vlastníctva tvrdí, že ich práva v nadchádzajúcom roku najviac ohrozuje kopírovanie, ktorého sa dopúšťajú konkurenti. Avšak 29 % takýchto vlastníkov práv trh z hľadiska porušovania práv duševného vlastníctva vôbec nesleduje. Niektorí však dianie sledujú a najčastejšie poverujú zamestnanca alebo oddelenie, ktorí sledujú využívanie práv duševného vlastníctva (22 %) alebo využívajú pritom spätnú väzbu zákazníkov (20 %).

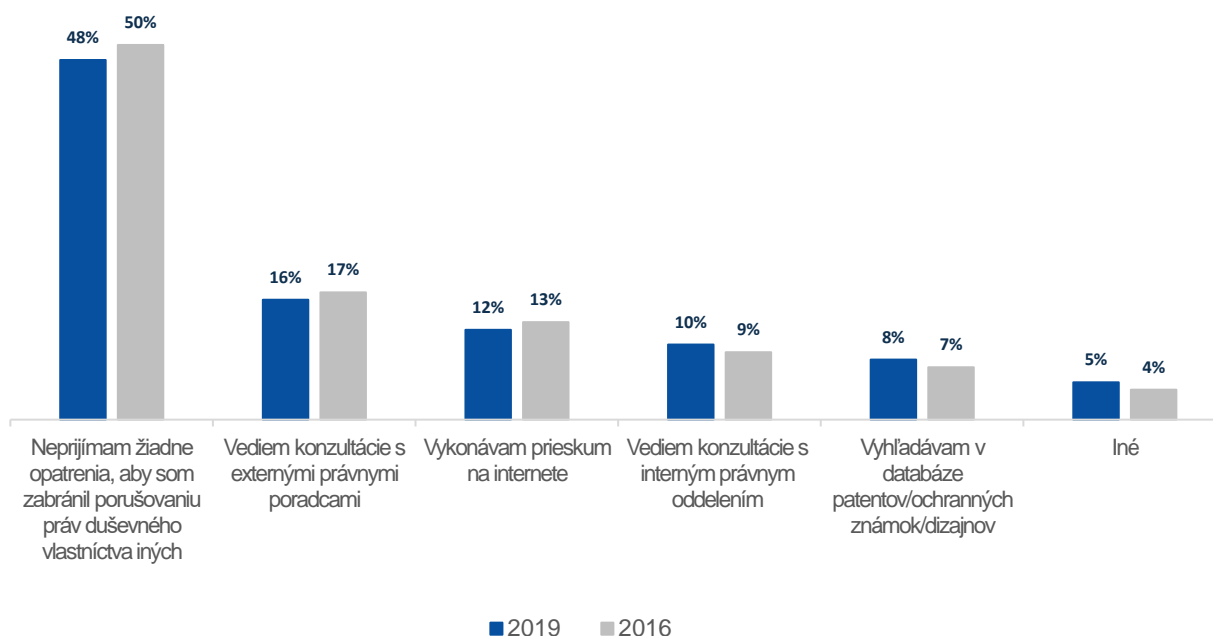
Opatrenia uplatňované MSP na sledovanie porušovania práv duševného vlastníctva (2016 – 2019)

Počet MSP, ktoré pocítili ujmu z porušenia práv duševného vlastníctva, sa v uplynulých troch rokoch znížil z 31 % v roku 2016 na 24 % v roku 2019. Porušenie sa najčastejšie týkalo ochranných známk (48 %), a po nich nasledovali patenty (24 %). Medzi najčastejšie uvádzanými dôsledkami porušenia práv duševného vlastníctva boli strata na obrate (33 %) a poškodenie povesti (27 %).

Vzhľadom na ujmu, ktorú môže porušenie práv duševného vlastníctva spôsobiť, skutočnosť, že takmer polovica (48 %) MSP stále neprijíma žiadne opatrenia na zabránenie porušovania práv duševného vlastníctva iných spoločností, vyvoláva znepokojenie. Podniky, ktoré ich prijímajú, sa najčastejšie rozhodnú pre konzultácie s právnymi poradcami (16 %) a vykonávajú prieskum na internete (12 %).

Porovnanie opatrení prijatých MSP s cieľom zabrániť porušovaniu práv duševného vlastníctva tretích strán

V tejto štúdii sa poukazuje na to, že nedostatok znalostí o tom, čo je duševné vlastníctvo a aký prínos môže mať pre podnikanie, sú hlavnými prekážkami, pre ktoré malé a stredné podniky nevykonávajú zápis práv duševného vlastníctva. Mnohé subjekty síce prijímajú informácie, ktoré im pomáhajú v rozvíjaní podnikateľskej činnosti, informovanosť o prínosoch práv duševného vlastníctva je však potrebné ďalej zlepšovať.

V záujme podpory rastu MSP v tomto prostredí by posolstvá zamerané na zvyšovanie informovanosti o právach duševného vlastníctva mali týmto podnikom prezentovať pozitívne vplyvy, ktoré duševné vlastníctvo môže mať na posilnenie ich podnikania. Tieto informácie je potom potrebné sprístupniť na využitie na miestach a prostredníctvom kanálov, ktoré MSP používajú. Na základe štúdie sa zistilo, že tieto kanály sú často rozdielne v prípade vlastníkov práv duševného vlastníctva a tých, ktorí takéto práva nevlastnia, a môžu sa takisto výrazne líšiť i medzi jednotlivými krajinami. Z tohto dôvodu je potrebné k zvyšovaniu povedomia zaujať individualizovaný prístup.

2019 DUŠEVNÉ VLASTNÍCTVO PREHĽAD TÝKAJÚCI SA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV

Zhrnutie

október 2019